

آیا کمک از غیر خدا با «ایاک نعبد و ایاک نستعین» مخالف نیست؟

اگر هر کمک خواستنی از غیر خدا شرک باشد یک موحد روز زمین یافت نمی شود چرا که همه انسانها از همدیگر کمک می گیرند.

اگر هر کمک خواستنی از غیر خدا شرک باشد یک موحد روز زمین یافت نمی شود چرا که همه انسانها از همدیگر کمک می گیرند.

چرا خدا در مقوله عبادت در آیه ۱۸۶ بقره واذا سالک عبادی....چرا خدا نگفت قل و خودش مستقیم گفت: فانی قریب آیا کمک از غیر خدا با ایاک نعبد و ایاک نستعین مخالف نیست؟

« وَ إِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَ لِيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ » (۱)؛ و چون بندگان من از تو سراغ مرا می گیرند بدانند که من نزدیکم و دعوت دعاکنندگان را اجابت می کنم. البته در صورتی که مرا بخوانند. پس باید که آنان نیز دعوت مرا اجابت نموده و باید به من ایمان آورند تا شاید رشد یابند.

بیشتر مفسران درباره این آیه شریفه نظرشان این است که خداوند در این آیه در افاده مضمونش بهترین اسلوب و لطیف ترین و زیباترین معنا را بیان کرده است و در آن نشانه های مهربانی خداوند نسبت به بندگان وجود دارد که مفسران آنها را بیان کرده اند. از جمله این نکات لطیف همین حذف لفظ «قل» و واسطه است که خداوند خواسته خودش این حقیقت را به بندگان بگوید که من به شما نزدیکم. مرحوم علامه طباطبایی و آیت الله جوادی آملی این مطلب را در ضمن نکات ظریفی که برای این آیه بیان کرده اند، آورده اند. علامه طباطبایی می نویسد: «ثم حذف الواسطة فی الجواب حیث قال: فَإِنِّي قَرِيبٌ وَ لَمْ يَقُلْ فَقُلْ إِنَّهُ قَرِيبٌ...» (۲) سپس واسطه را در جواب انداخته آنجا که فرموده (پس همانا من نزدیکم) و فرموده: پس بگو او نزدیک است.

آیت الله جوادی هم می نویسد: سومین نکته: حذف واسطه در جواب که فرمود «پس تحقیقا من نزدیکم» و فرمود «بگو او نزدیک است.» (۳)

اما درباره کمک خواستن از غیر خدا: اگر کمک خواستن ما از دیگران با توجه به این نکته باشد که آنان فقط واسطه و سبب هستند و همه کاره خداست، با «ایاک نستعین» تنافی ندارد زیرا خداوند خودش خواسته است کارها از طریق واسطه ها و اسباب انجام بگیرد. در روایتی امام صادق (ع) فرمودند: «أَبَى اللَّهُ أَنْ يُجْرِيَ الْأَشْيَاءَ إِلَّا بِأَسْبَابٍ فَجَعَلَ لِكُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا وَ جَعَلَ لِكُلِّ سَبَبٍ شَرْحًا...» (۴)؛ خدا از آن ابا دارد که چیزها را جز به اسباب آنها روان گرداند، این است که برای هر چیز سببی قرار داد، و برای هر سبب شرحی...

خداوند در قرآن هم می فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ ابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ...» (۵)؛ ای کسانی که ایمان آورده اید، از خداوند پروا کنید و به سوی او وسیله بجوید.

بنابراین سبب ها و وسیله ها را هم خداوند قرار داده تا به کمک آنها به او برسیم و بتوانیم زندگی فردی و اجتماعی مان را اداره کنیم. اگر غیر خدا و انسان های دیگر را که از آنها کمک می گیریم، مستقل و همه کاره بدانیم، این با «ایاک نستعین» تنافی دارد.

اگر هر کمک خواستنی از غیر خدا شرک باشد یک موحد روز زمین یافت نمی شود چرا که همه انسانها از همدیگر کمک می گیرند. آیا معصومین (ع) در هنگام مریضی از پزشک کمک نمی گرفتند.

پی نوشت ها:

۱. بقره (۲) آیه ۱۸۶.

۲. طباطبایی، محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، انتشارات جامعه مدرّسین، ج ۲، ص ۳۰.

۳. جوادی آملی، عبدالله، تفسیر تسنیم، انتشارات اسراء، ج ۹، ص ۳۹۶.

۴. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، انتشارات اسلامیّه، ج ۱، ص ۱۸۳.

۵. مائده (۵) آیه ۳۵.